

Bländasäggen

Bländasäggen är en typisk förklaringsägen och en litterär produkt av brukspatronen Peter Rudebeck (1660–1710) på Huseby bruk. Denne berättas i sitt manuskript ”Smålendske antiqviteter”. Säggen bygger bland annat på ortsnamn och placering av dessa i en fabulös historieskrivning.

Blodbergets namn kommer från en urgammal historia om en kvinna vid namn Blända. Legenden skrevs ner och berättades av Husebys brukspatron Peter Rudebeck som levde mellan 1660–1710. Historien utspelade sig i forna tider när danska trupper anföll Åsnenbygden. Blända samlade traktens kvinnor till motstånd. Platsen där de möttes fick namnet Skäggalösa, vilket byn vid Skatelövsfjordens östra strand heter än idag. Därifrån tågade folket norrut.

Fältslaget ägde rum vid Dansjön. När kvinnorna anlät, dukade de fram mat och dryck åt den danska hären. Soldaterna tog väl för sig av öl och mjöd och somnade. Kort efter smög kvinnorna fram med skärar och skar halsen av varenda dansk. Efter blodbadet tvättade sig kvinnorna rena vid en plats som fick namnet Blotviken.

För bedriften förädrades Blända med ett så kallat fälttecken av Gud. Fälttecknet lever kvar i det röda skärp som ingår i Värendsdräkten. Värends kvinnor lovades också lika arvsrätt med män. Att så blev fallet verifieras av medeltida arvsiftesdokument. Men mot slutet av 1600-talet förordade kung Karl XI en ny kyrkolag med förändrad giftermålsbalk och ärvdabalk. Då vände sig Peter Rudebeck till kungens vän Erik Dahlberg och bad denne att hänvisa regenten om [Bländaleggen](#). På så sätt kom Värendskvinnornas lika arvsrätt att kvarstå även i fortsättningen.

Idag lever legenden om Blända bland annat kvar i namnet Blodberget och Blotviken som ligger i Åsnenområdet. På [Smålands museum](#) i Växjö finns en målning som skildrar hur Blända manar sina kvinnor till motstånd mot den danska hären. Trakten kring Blodberget rymmer gott om historiska minnen. Blodbergets hjässa pryds av ett stämmingsfullt järnåldersgravfält. Nedanför kullen finns en drygt 200-årig ängslada, byggd enligt samma teknik som användes under vikingatiden.

Text ur ”ÅSNEN Natur och nationalpark - Din guide till unika upplevelser”

Bländasäggen

Källa; <https://sv.wikipedia.org/wiki/Bländas%C3%A4ggen>

Bländasäggen eller **Bländasäggen** berättar om kvinnan Blända i Värend som tillsammans med bygdens kvinnor skall ha besegrat en dansk fiendehär. Enligt säggen skall männen i Värend varit på krigståg i Västergötland med kung Alle när danskarna anföll. Värends kvinnor bjöd in danskarna på gästbud på Brävalla hed och när dessa var berusade blev de nedstuckna och dödade. Som erkännande för detta skall Värends kvinnor bland annat ha fått lika arvsrätt som männen samt rätt att resa till kyrkan på sin bröllopsdag klädda i full stridsutrustning, ledsagade av pukor och trummor.^[1]

Säggen hittades på i slutet av 1600-talet av regementskvartermästare Petter Rudebeck, och förekom länge i seriös svensk historieforskning. Den författades 1691 som underlag till

illustrationerna i *Suecia antiqua et hodierna*, och på kartan över Bråvalla hed i verket, tryckt 1693 förekommer Blendas namn. Berättelsen kom därefter snabbt att spridas i ett flertal skillingtryck, och då Olof von Dalin tog upp den i sina historieverk vann den historisk auktoritet.^[2] Uppenbarligen hade Rudebeck till förebild den antika historien om Philotis, en slavflicka som på liknande sätt lyckades stoppa en armé från staden Fidenae som omringat Rom när staden var försvagad efter den galliska invasionen år 387 f.Kr.^[3]. Delar av berättelserna är dock äldre, och vissa av berättelserna återfinns även i Joannes Baazius d.ä.s *Inventarium Ecclesiae Sueogothorum*^[4] och hos Johan Stiernhöök. Bådas redogörelser är dock mycket kortfattade och nämner inte namnet Blenda. Redan 1637 omtalas Väreन्द्रätten - kvinnornas lika arvsrätt - som uråldrig och baserad på äldre lagcitat, av vilka man inte längre förstod något.^[5]

Enligt Rudebeck ska dessa händelser ha ägt rum år 2493 efter världens skapelse.^[6]

Blenda uppmanande Väreन्द्रättens kvinnor att hämnas danskarnas härjningar av August Malmström, 1860. Tillhör Smålands museum i Växjö.

Flera försök har gjorts att bevisa denna sägens historiska sannolikhet. Johan Stiernhöök ville datera händelserna till 700-talet.^[7] Olof von Dalin gissade att striden inträffat på 1270-talet under ett anfall av Erik Klipping mot Småland. Sven Lagerbring förlade, med reservationer, händelsen till kung Sven Grates infall i Sverige på 1150-talet; några senare författare har antagit att den inträffade vid tiden för Sigurd Jorsalafarares anfall mot Kalmar 1123 eller under striderna kort före trekungamötet i Konungahälla 1101. Sägens sannolika ursprung har utretts av Carl Johan Schlyter och denne anser att berättelsen har uppfunnits för att förklara tillkomsten av den lika

arvsrätten i Varend. I tryck möter man sagnens samband med denna sedvanerätt först hos Johan Stiernhöök, där det heter att värendskvinnorna fått denna rätt "af Hakon Ring" till lön för i Bråvallaslaget mot Harald Hildetand visad tapperhet.¹⁶¹ I sin utförliga och utsmyckade form där Blendas namn nämns för första gången i skrift, förekommer sagan i de inlagor, i vilka man på 1680- och 1690-talen sökte hos lagkommissionen dels skydda den lika arvsrätten, dels som argument mot den nya kyrkolagens förbud mot trummors användning vid brudfärd.¹⁷¹

Bländasägnen berättar om hur hjältinnan Blända tillsammans med småländska kvinnor genom list besegrade danskarna på Bråvalla hed. Den danske kungen begravdes vid Dansjöns strand i det stora stenröset som kallas Kongshögen. Vid en vik i sjön Åsnen tvättade sen Blända och hennes kvinnor av sig blodet efter striderna med danskarna. Viken kallas för Blodviken och berget för Blodberget.

Som erkännande för detta skall Värends kvinnor bland annat ha fått lika arvsrätt som männen samt rätt att resa till kyrkan på sin bröllopsdag klädda i full stridsmundering, ledsagade av pukor -och trummor. Den kvinnliga Värendsdräkten bär fortfarande kungens fältsigill, enligt sägnen som tack för Bländas hjältedåd.

Det finaste man kan ha som kvinna i Värend är en Värendsdräkt. Värendsdräkten är en så kallat dokumenterad folkdräkt med långa anor. Precis som andra dräkter har den blivit uppstyrd av dräktpoliser som tydligt beskriver vad som är rätt eller fel. I ett historiskt perspektiv har dräktskicket dock varit friare. Det kan man t.ex. läsa om i den fina boken "Ståten och nyttan" utgiven av Dräktrådet i Kronobergs län. Listen, skärpet, pryds numera av det årtal dräkten syddes och den då aktuelle kungens monogram. På äldre lister är årtal och kvinnans initialer broderade, och när det är en så kallad brudlist är både mannen och kvinnans initialer med. I samlingarna på Vänersborgs museum finns ett intressant exempel på en brudlist från 1824 som förutom namninitialer också innehåller ett kungamonogram, intressant då man brukar säga att kungamonogrammen kommer först senare under 1800-talet.